

SKAITYTI? SKAITYTI!

Just. Marcinkevičius savo DIENORAŠTYJE BE DATŲ rašo: „Niekas tiek nepasitarnavo žmogui, niekas neiškėlė taip aukštai jo dvasios ir niekas tiek nekeitė kartu su žmogumi, kaip knyga. Prieš ją nublinksta visi pasaulio stebuklai, ji – visų mokso ir technikos laimėjimų lopšys, visų mūsų dvasinių galių mokytoja. Kada nors knygos atėjimas pas žmogų bus prilygintas dieviškosios ugnies pagrobimui – nes kuo mes ginamės nuo tamsos ir smurto žvėrių, jei ne knyga, kuo šildom sugrubusią sielą, kieno, jei ne knygos, šviesa mus vedė ir veda pasaulio ir mūsų pačių širdies labirintais?“. Taip meniniu žodžiu poetas skatina įvertinti skaitymo reikšmę.

Olivija Saranienė, ŠMM ŠAC projekto „Lyderių laikas 3“ koordinatore, apie skaitymo naudą paskaitoje „Skaitymo strategijų taikymas per įvairių dalykų pamokas“ pateikia jau faktinės medžiagos apie skaitymo naudą kiekvienam žmogui. Anot lektorės, skaityti verta dėl daugelio svarbių priežasčių:

1.Skaitymas mažina Alzheimerio riziką. „Proceedings of the National Academy of Sciences“ atliktas tyrimas rodo, kad pagyvenę žmonės, kurie skaito ar užsiima kita protinių pastangų reikalaujančia veikla, 2,5 karto mažiau rizikuoja susirgti Alzheimerio liga. Tuo tarpu televizijos žiūrėjimas, priešingai, gali tapti vienu iš Alzheimerio ligos vystymuisi įtakos turinčiu užsiėmimu.

2.Skaitymas reiškia, kad jūs nuolatos sužinote kažką naujo ir išsaugote žinias. Anne E.Cunningham atliktas tyrimas „What Reading Does For The Mind“ parodė, kaip skaitymas paverčia jus sumanesniu žmogumi. Skaitymas ne tik suteikia jums naujos informacijos, bet ir leidžia išlaikyti žinias senyvame amžiuje. Net jeigu to sąmoningai nepastebite, skaitymas suteikia jums informacijos, ir niekada nežinote, kur jos gali prireikti.

3.Žmonės, kurie skaito, aktyviau balsuoja, lavinasi, domisi kultūra. Nacionalinio menų fondo atliktas tyrimas parodė, kad reguliariai skaitantys žmonės yra pilietiškai ir kultūriškai aktyvesni. Taigi skaitymas padeda jums iš gyvenimo pasiimti daugiau.

4.Skaitymas mažina stresą, pakelia nuotaiką. Skaitymas padeda užmiršti negandas, sukelia emocinį pagyvėjimą. 2009 metais atliktas tyrimas parodė, kad vos 6 minučių skaitymas sumažina streso lygį 68 proc.

5.Skaitymas gali tapti terapijos priemone. Cristel Russell teigia, kad skaitymas – panašiai kaip muzikos klausymas ar filmo žiūrėjimas – gali padėti iš naujo išgyventi praeities patyrimus ir pažvelgti į tai iš naujos perspektyvos. Taigi, jeigu išgyvenate skyrybas ir skaitote knygą, kurios herojai patiria kažką panašaus, tai gali suteikti jums naujų įžvalgų ir būdų, kaip įveikti problemas.

6.Skaitymas stiprina atmintį. Skaitymas yra vienas geriausių atminties stiprinimo metodų, rodo tyrimai.

7.Skaitymas padeda lavinti jūsų analitinį mąstymą. Taip, būsimieji teisininkai ir mokslų daktarai! Skaitymas padeda lavinti analitinį/sisteminį mąstymą.

8.Skaitymas praplečia jūsų žodyną. Iki šiol dar nėra rastas kitas toks efektyvus būdas žodyno plėtimui kaip skaitymas. Mokslininkai teigia, kad tėvai turėtų skatinti savo vaikus skaityti kuo daugiau.

9.Skaitymas paverčia jus geresniu rašytoju. Kalifornijos universitete atliktas tyrimas parodė, kad skaitymas gerina ir jūsų rašymo įgūdžius – skaitydami gerą knygą jūs perimate kai kurias autoriaus rašymo stiliaus ypatybes.

10.Grožinės literatūros skaitymas padeda geriau įsijausti į kitų žmonių būsenas. Bufalo universitete atliktas tyrimas parodė, kad nors grožinėje literatūroje rašoma apie

įsivaizduojamus įvykius, skaitydami jūs galite suvokti kitas galimybes, kitokius gyvenimus nei jūsų paties. Skaitydami jūs galite geriau suvokti kitas kultūras, kitokį gyvenimo būdą.

11. **Skaitymas daro jūsų gyvenimą lengvesnį.** Didžiosios Britanijos Nacionalinio skaitymo metų direktorė Honor Wilson-Fletcher sakė, kad „skaitymas atveria duris ir daro gyvenimą lengvesnį, taigi, galiausiai net nesvarbu, ką jūs skaitote. Dar daugiau, skaitymas jus verčia jaustis geriau!“

Pagal ugdymo programą bet kurios klasės mokinys privalo per metus savarankiškai perskaityti 10 knygų. Užklasinis skaitymas vertinamas pažymiu, o vyresniųjų klasių mokiniai perskaitytais kūriniais turi remtis rašydami samprotavimą. Deja, mokiniai dažnai nenoriai priima nuolatinį lituanistų raginimą skaityti. Kad būtų aišku, kodėl ši veikla yra būtina, verta vėl pasiremti Olivijos Saranienės įžvalgomis apie skaitymo naudą vaikui. Taigi skaitymas:

- **ugdo ir rašytinę, ir sakytinę kalbą, plečia žodyną;**
- **atveria savo tautos ir pasaulio kultūros lobius, kad pats vaikas taptų tos kultūros vartotoju ir kūrėju;**
- **žadina vaiko smalsumą, tai žinių apie pasaulį gavimo būdas;**
- **lavina kritinį mąstymą, ugdo intelektą;**
- **lavina vaizduotę, kūrybiškumą, skatina svajoti ir siekti;**
- **moko mokytis, skatina savarankiškumą;**
- **moko būti, gyventi, veikti su kitais žmonėmis, geriau juos suprasti;**
- **užtikrina sėkmingą mokymąsi;**
- **ugdo jausmus, emocijas, padeda įveikti stresą;**
- **lavina skonį, skatina domėtis gera literatūra.**

Jau pradinėse klasėse vaikai privalo išmokti skaityti gerai - tinkamai intonuodami suprasti teksto prasmę. Skaitymo įgūdžiai nulemia visų dalykų mokymosi rezultatus ir vyresnėse klasėse. Lavinant skaitymo gebėjimus labai svarbu raginti vaiką skaityti tiek garsiai, tiek tyliai. Kokybišką teksto perskaitymą įrodo mokėjimas jį atpasakoti.

Mokiniam sudarytos sąlygos skaityti tiek įprastas, tiek elektronines knygas. Privalomosios literatūros kūriniai yra pasiekiami elektroninėje erdvėje, todėl kiekvieną nurodytą kūrinį perskaityti įmanoma. Tik reikia žinoti, kad skaitant internetinėje erdvėje kyla paviršutiniško skaitymo pavojus, kuris sumažina supratimą ir turinio suvokimą. Taip pat sumažėja galimybė susikaupti, o skaitymo geritis yra 30 proc. lėtesnis.

Kaip motyvuoti vaiką skaityti? Psichologai teigia, kad mokinį mažiausiai veikia žodinė didaktika. Tad norėdami, kad vaikai skaitytų, turi skaityti ir patys suaugusieji. Taip šeimose galėtų atsirasti savotiškos skaitymo tradicijos, kai, pavyzdžiui, šeimoje skaitoma viena knyga ir apie ją pakalbama, kai skaitoma tam tikru laiku, rungtyniaujama perskaitytų puslapių skaičiumi ir už tai sulaukiama malonaus paskatinimo ir pan. Taip nemaloni veikla gali tapti mielu įpročiu. Ir tada **net 10** privalomų knygų virs **tik 10** knygų, vedančių į saviugdą.

Apmąsčius skaitymo teikiamą žmogui naudą, norėtusi vėl nusistebėti Just. Marcinkevičiaus žodžiais apie knygą: „Keista, kad ligi šiol mes dar nepastatėm paminklo jai. O gal visa, ką sukūrė, padarė, pasiekė žmogus, ir yra ne kas kita, kaip visuotinis, gyvas, be paliovos visur ir visų kuriamas paminklas knygai?“ Tad skaitykime ir kurkime. Nors gyvename informacinių technologijų amžiuje, jokios kitos medijos nepakeitė ir, tikėkime, nepakeis knygų bei skaitymo, kaip kasdienės būtinos veiklos.